

Nardaran qalası

Bakıdan təxminən 30 km məsafədə yerləşən Abşeronun ən səfali və qədim kəndlərindən biri olan Nardaranda, yüksək təpəcikdə, kənd qəbiristanlığının yaxınlığında bir qala ucalır. Qala dairəvi qüllədən və dördguşəli qala divarlarından ibarət tikintidir.



Qüllənin salamat qalmış hündürlüyü 12 metr, divarların hündürlüyü isə müxtəlifdir. Belə ki, şimal tərəfdən 8 metr, cənub-qərb tərəfdən isə 5 metrdir. Qüllə arakəsicilərlə üç yarusu bölünmüşdür. Birinci yarus digərlərindən birə üç dəfə hündürdür. Yaruslar daş qatlarla örtülmüşdür. Qala divarlarının qalınlığı 1,56 - 1,85 metrə qədərdir. Qalanın birinci qatında dərin bir quyu var. Yerli sakinlərin dediyinə görə, burada yeraltı lağım olmuşdur.

Qalanın ikinci qatında, divarın içində yuxarı, üçüncü qat gedən daş pillələr vardır. Üçüncü qatı isə hal-hazırda dağılmışdır. Lakin divarın içərisində olan daş pillələrin izləri göstərir ki, ola bilsin, qalanın vaxtilə dördüncü qatı da olmuşdur. Belə halda, qalanın hündürlüyü ənənəvi olaraq 20 metrden artıq olmalı idi. Qalanın divarında, təxminən ikinci qatı hündürlüyündə, tikintinin sifarişçisinin, memarın və inşa tarixini göstərən iki kitabə salamat qalmışdır. Yazıdan aydın olur ki, qala hicri təqvimilə 700-cü ildə (miladi 1300-1301) Bərəkət adlanan Xuraman ana tərəfindən dəniz kənarında tikilmişdir. (Hal-hazırda qala dəniz kənarından böyük bir məsafədədir.)

Qalanın qapısının sağında, birinci kitabədən bir az yuxarıda olan digər kitabədə "Əməli Mahmud bin Səəd" sözləri yazılmışdır ki, bu da memarın adıdır. Çox güman ki, bu məşhur memar olmuşdur, çünki həmin şəxsin adına başqa tikililərin üzərilərində olan kitabələrdə də (məsələn, Bibi-heybət məscidinin, Pirsaatçay xanəqahının kitabələrində və başqalarında) rast gəlmək olar.

Bu tarixi abidə "Xəzər sahili mühafizə konstruksiyaları" daxilində 24 oktyabr 2001-ci ildə UNESCO-nun Təcili Qorunmaya Ehtiyacı olan Maddi-Mədəni İrsin İlk siyahısına daxil edilmişdir.